

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 21. mart 2011.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 21. marta 2011.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU OPTUŽENOG DA SE SVJEDOCI
PRINUDE NA RAZGOVOR: SVJEDOCI O SARAJEVU NA OSNOVU PRAVILA
92BIS**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po “Zahtjevu da se svjedoci prinude na razgovor: Svjedoci o Sarajevu na osnovu pravila 92bis”, koji je optuženi podnio 11. februara 2011. (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Proceduralni kontekst i argumentacija

1. U Zahtjevu optuženi traži da Vijeće, na osnovu pravila 54 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik), za osam svjedoka – KDZ036, KDZ079, KDZ090, Fatimu Palavru, Zilhu Granilo, Slavicu Livnjak, KDZ289 i Tarika Žunića (dalje u tekstu: Svjedoci) – izda naloge *subpoena* da dođu na razgovor s njim.¹ Transkripti ranijih svjedočenja i pismenih izjava Svjedoka prihvaćeni su kao dokazi u ovom postupku na osnovu pravila 92bis Pravilnika.²

2. Optuženi navodi da je u avgustu i septembru 2009. godine Služba za žrtve i svjedoke (dalje u tekstu: VWS) kontaktirala Svjedoke i pitala ih da li bi pristali na razgovor s timom odbrane optuženog.³ Svi Svjedoci su odbili razgovor.⁴

3. Optuženi tvrdi da je sada okončao razgovore s drugim svjedocima o Sarajevu koji su pristali na razgovor i da je zahvaljujući tome otkrio podatke koji idu u prilog njegovoj odbrani.⁵ S obzirom na konkretnu ulogu svakog od Svjedoka u zločinima za koje se on tereti, optuženi vjeruje da će putem razgovora s njima doći do informacija koje će na suštinski način doprinijeti odbrani njegove teze.⁶ Međutim, zbog činjenice da Svjedoci odbijaju razgovor, uskraćena mu je mogućnost da preko njih dođe do tih bitnih

¹ Zahtjev, par. 2, 18-19.

² Odluka po Četvrtom zahtjevu tužilaštva na osnovu pravila 92bis za prihvatanje izjava i transkripata iskaza umjesto svjedočenja *viva voce* – svjedoci o opsadi Sarajeva, 5. mart 2010. (dalje u tekstu: Odluka o svjedocima o opsadi Sarajeva), par. 77(C)(iv), (v), (vi).

³ Zahtjev, par. 2.

⁴ Zahtjev, par. 2.

⁵ Zahtjev, par. 3.

⁶ Zahtjev, par. 4.

informacija.⁷ Pored toga, on navodi da, budući da su izjave i transkripti ovih Svjedoka prihvaćeni na osnovu pravila 92*bis* Pravilnika, on neće imati priliku da ih unakrsno ispita u sudnici.⁸

4. Konkretno, optuženi tvrdi da će mu Svjedoci pružiti sljedeće informacije:

- (i) Iskaz svjedoka KDZ036 odnosi se na incident br. 13 iz Priloga G Treće izmijenjene optužnice (dalje u tekstu: Optužnica). KDZ036 se 26. maja 1995. nalazio u svom stanu u Prvomajskoj ulici kada je zgradu pogodila granata. Optuženi tvrdi da bi ovaj svjedok mogao navesti “ u pravcu kojih legitimnih vojnih ciljeva je mogla biti ispaljena ta granata na tom području”.⁹
- (ii) Iskaz svjedoka KDZ079 odnosi se na incident br. 15 iz Priloga G Optužnice. On je radio u Teritorijalnoj odbrani i nalazio se u zgradi mjesne zajednice kad ju je pogodila granata 16. juna 1995. Optuženi tvrdi da bi ovaj svjedok mogao raspolagati informacijama u vezi s tim “da su zgradu mjesne zajednice koristili pripadnici Teritorijalne odbrane ili druga vojska, ili da je u blizini bilo drugih legitimnih vojnih ciljeva.”¹⁰
- (iii) Iskaz svjedoka KDZ090 odnosi se na incident br. 11 iz Priloga F Optužnice. On je pogoden dok se vozio tramvajem 8. oktobra 1994. Optuženi tvrdi da bi svjedok mogao raspolagati bitnim informacijama koje bi “tvrdnju da je vatra otvorena s položaja bosanskih Srba mogle dovesti u razumnu sumnju.”¹¹
- (iv) Izjava Fatime Palavre odnosi se na incident br. 2 iz Priloga G Optužnice. Ona se nalazila u svom stanu u Ulici H. Kreševljakovića 6. juna 1992., kad je zgradu pogodila granata. Optuženi tvrdi da bi ona mogla navesti “u pravcu kojih legitimnih vojnih ciljeva je mogla biti ispaljena ta granata na tom području.”¹²

⁷ Zahtjev, par. 3.

⁸ Zahtjev, par. 3.

⁹ Zahtjev, par. 5.

¹⁰ Zahtjev, par. 6.

¹¹ Zahtjev, par. 7.

¹² Zahtjev, par. 8.

- (v) Izjava Zilhe Granilo odnosi se na incident br. 2 iz Priloga G Optužnice. Ona se nalazila u svom stanu u Ulici Bjelave 6. juna 1992., kad je na “šupu njenih susjeda pala granata, nekih 10-15 metara od mjesta na kojem je ona stajala ispred svog stana.”¹³ Optuženi tvrdi da bi ona mogla navesti “u pravcu kojih legitimnih vojnih ciljeva je mogla biti ispaljena ta granata na tom području.”¹⁴
- (vi) Iskaz Slavice Livnjak odnosi se na incident br. 16 iz Priloga F Optužnice. Ona je vozila tramvaj koji je pogoden 3. marta 1995. Optuženi tvrdi da bi ona “mogla raspolagati bitnim informacijama koje bi tvrdnju da je vatra otvorena s položaja bosanskih Srba mogle dovesti u razumnu sumnju.”¹⁵
- (vii) Iskaz svjedoka KDZ289 odnosi se na incident br. 15 iz Priloga F Optužnice. I ovaj svjedok je vozio tramvaj koji je pogoden, 27. februara 1995. Optuženi tvrdi da bi ovaj svjedok “mogao raspolagati bitnim informacijama koje bi tvrdnju da je vatra otvorena s položaja bosanskih Srba mogle dovesti u razumnu sumnju, kao i informacijama koje bi mogle pokazati da li je tramvaj pogoden u unakrsnoj vatri tokom borbi.”¹⁶
- (viii) Iskaz Tarika Žunića odnosi se na incident br. 17 iz Priloga F Optužnice. On je pogoden 6. marta 1995. u Ulici Sedrenik. Optuženi tvrdi da je svjedok Patrick van der Weijden “naveo da onaj koji je pucao nije mogao sasvim dobro vidjeti žrtvu, pošto je ona bila u pokretu. Uslijed toga bilo bi nemoguće brzo odrediti je li žrtva borac ili nije. Prema tome, svjedok bi mogao raspolagati bitnim informacijama koje mogu dovesti u pitanje tvrdnju da ovo otvaranje vatre predstavlja ratni zločin.”¹⁷

5. Dana 24. februara 2011., tužilaštvo je podnijelo “Odgovor tužilaštva na Zahtjev da se svjedoci prinude na razgovor: Svjedoci o Sarajevu na osnovu pravila 92bis” (dalje u

¹³ Zahtjev, par. 9.

¹⁴ Zahtjev, par. 9.

¹⁵ Zahtjev, par. 10.

¹⁶ Zahtjev, par. 11.

¹⁷ Zahtjev, par. 12.

tekstu: Odgovor), u kojem se protivi Zahtjevu.¹⁸ U prilog svom stavu tužilaštvo navodi da optuženi nastoji dovesti u pitanje odluku Vijeća o prihvatanju ranijih izjava i svjedočenja Svjedoka na osnovu pravila 92bis.¹⁹ Tužilaštvo tvrdi da prinuda Svjedoka na razgovor s optuženim i uvrštavanje ishoda tog razgovora u dokaze predstavlja unakrsno ispitivanje Svjedoka, ako ne u formalnom smislu, a ono sigurno po svojoj suštini.²⁰

6. Pored toga, tužilaštvo navodi da optuženi nije pokazao razumnu osnovu za svoje vjerovanje da postoji velika vjerovatnoća da će ovi Svjedoci biti u stanju da pruže informacije koje će suštinski doprinijeti njegovoj odbrani.²¹ Kao prvo, tužilaštvo navodi da je prijašnji trud koji je optuženi uložio u razgovore s drugim svjedocima o Sarajevu na osnovu pravila 92bis urodio trima izjavama od male koristi za njegovu odbranu.²² Kao drugo, tužilaštvo navodi da optuženi nije pokazao da će razgovorima s ovim Svjedocima doći do podataka koji će suštinski doprinijeti njegovoj odbrani.²³ Tužilaštvo tvrdi da optuženi jednostavno želi (i) nanovo obrađivati pitanja o kojima su Svjedoci već govorili u svojim ranijim izjavama i svjedočenjima, i (ii) od Svjedoka pribaviti podatke o temama za koje oni nisu specijalizovani niti stručni.²⁴

II. Mjerodavno pravo

7. Pravilom 54 Pravilnika predviđeno je da pretresno vijeće može izdavati naloge *subpoena* koji su “potrebni za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja.” Nalog *subpoena* smatra se “potrebim” u smislu pravila 54 kad se pokaže da za pribavljanje informacija postoji legitimna forenzička svrha:

Podnosilac zahtjeva za izdavanje naloga *subpoena* [...] mora pokazati da postoje razumne osnove za vjerovanje da će potencijalni svjedok pružiti

¹⁸ Odgovor, par. 1.

¹⁹ Odgovor, par. 3-5.

²⁰ Odgovor, par. 4.

²¹ Odgovor, par. 6.

²² Odgovor, par. 7, u kojem se poziva na dopunske izjave svjedoka Šefika Bešlića, Ašide Fazlić i Ande Gotovac, koje je na uvrštavanje u spis ponudio optuženi.

²³ Odgovor, par. 8.

²⁴ Odgovor, par. 8.

informacije koje će suštinski pomoći podnosiocu zahtjeva u pogledu jasno navedenih pitanja na predstojećem suđenju.²⁵

8. Da bi se ispunio ovaj uslov postojanja legitimne forenzičke svrhe, može se ukazati potreba da podnositelj zahtjeva predoči informacije o određenim faktorima kao što su položaj potencijalnog svjedoka u odnosu na događaje o kojima je riječ, odnos koji je eventualno postojao između svjedoka i optuženog, mogućnost koju je svjedok eventualno imao da posmatra te događaje, te izjave u vezi s njima koje je svjedok eventualno dao tužilaštvu ili drugim licima.²⁶

9. Pored toga, pretresno vijeće može uzeti u obzir to da li su informacije koje podnositelj zahtjeva nastoji pribaviti uz pomoć naloga *subpoena* neophodne za pripremu njegovih dokaza, kao i to da li je do tih informacija moguće doći na drugi način.²⁷ U vezi s tim, Žalbeno vijeće je navelo da se razmatranja pretresnog vijeća moraju “usredsrediti ne samo na korisnost informacija za podnosioca zahtjeva nego i na njihovu sveukupnu neophodnost kako bi se obezbijedilo da se suđenje vodi na upućen i pravičan način”.²⁸ Konačno, podnositelj zahtjeva mora pokazati da je uložio razumne napore da obezbijedi dobrovoljnu saradnju potencijalnih svjedoka i da u tome nije bio uspješan.²⁹

10. Nalozi *subpoena* ne smiju se izdavati olako, budući da za sobom povlače upotrebu prisilnih mjera i mogu dovesti do nametanja krivičnih sankcija.³⁰ Diskreciono ovlaštenje koje je povjereno pretresnom vijeću da izdaje naloge *subpoena* je, dakle, neophodno kako bi se osiguralo da se prinudni mehanizam naloga *subpoena* ne

²⁵ Tužilac protiv Halilovića, predmet br. IT-01-48-AR73, Odluka u vezi s izdavanjem naloga *subpoena*, 21. juni 2004. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Halilović*), par. 6; Tužilac protiv Krstića, predmet br. IT-98-33-A, Odluka po molbi da se izdaju *subpoene*, 1. juli 2003. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić*), par. 10 (citati izostavljeni); Tužilac protiv Slobodana Miloševića, predmet br. IT-02-54-T, Odluka po Zahtevu dodeljenih branilaca da Tony Blair i Gerhard Schröder svedoče i da se s njima pre svedočenja obavi razgovor, 9. decembar 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 38.

²⁶ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; Odluka u predmetu *Krstić*, par. 11; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 40.

²⁷ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 7; Odluka u predmetu *Krstić*, par. 10-12; Tužilac protiv Brdanina i Talića, predmet br. IT-99-36-AR73.9, Odluka po interlokutornoj žalbi, 11. decembar 2002. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Brdanin i Talić*), par. 48-50; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 41.

²⁸ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 7; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 41. V. takođe Odluka u predmetu *Brdanin i Talić*, par. 46.

²⁹ Tužilac protiv Perišića, predmet br. IT-04-81-T, Odluka po zahtevu tužilaštva za izdavanje naloga *subpoena ad testificandum*, 11. februar 2009., par. 7; Tužilac protiv Simbe, predmet br. ICTR-01-76-T, Odluka po zahtjevu odbrane za izdavanje naloga *subpoena* svjedoku SHB, 7. februar 2005., par. 3.

³⁰ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; Odluka u predmetu *Brdanin i Talić*, par. 31.

zloupotrebljava i/ili ne koristi kao dio procesne taktike.³¹ U suštini, nalog *subpoena* treba smatrati sredstvom koje se koristi samo kada ne preostaje nijedno drugo rješenje.³²

III. Diskusija

11. Vijeće najprije ponavlja da će imati oprezan pristup i izdati nalog *subpoena* jedino ukoliko bude smatralo da su informacije koje se traže neophodne i da suštinski pomažu podnosiocu zahtjeva, kao i da se do njih ne može doći na neki drugi način.

12. Prvo, što se tiče pitanja da li su informacije koje se nastoje dobiti od Svjedoka neophodne za odbranu optuženog, on tvrdi da je pristup ovim Svjedocima “neophodan i primjeren za vođenje i pravičnost sudjenja, pošto su njihovi iskazi prihvaćeni bez prilike da se obavi unakrsno ispitivanje”.³³ Da bi kriterijum neophodnosti bio zadovoljen, optuženi mora dokazati da za izdavanje naloga *subpoena* Svjedocima postoji legitimna forenzička svrha. Informacije koje optuženi želi dobiti od Svjedoka tiču se dva široka pitanja: prvo, postojanja i lokacije vojnih ciljeva u Sarajevu, kada se iskaz svjedoka odnosio na incident granatiranja naveden u priložima, i drugo, smjera iz kojeg je otvarana vatra, kada se iskaz svjedoka odnosio na incident snajperskog djelovanja naveden u priložima. U sklopu svoje odbrane optuženi tvrdi da su u Sarajevu i oko njega postojali legitimni vojni ciljevi i da, kad je riječ o incidentima snajperskog djelovanja, vatra nije uvijek otvarana s područja koja je kontrolisao VRS.

13. Kao što je Vijeće već konstatovalo, svjedočenje svakog od Svjedoka sadrži pretežno dokaze o bazi zločina i tiče se posljedica tih zločina po žrtve, jer se pismeni dokazi sastoje od opažanja žrtava i/ili svjedoka o raznim incidentima granatiranja i snajperskog djelovanja u Sarajevu.³⁴ Niko od njih nije stručan za vojna pitanja, te ne bi bio u stanju da odredi da li je, u vezi s incidentima granatiranja, na području Sarajeva bilo nekih konkretnih vojnih ciljeva. Isto rezonovanje važi i za smjer vatre u incidentima

³¹ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6, 10.

³² *V. Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-PT, Odluka po dodatnom podnesku tužilaštva u vezi sa Zahtevom tužilaštva od 3. juna 2005. za izdavanje naloga *subpoena*, zavedena kao *ex parte* i povjerljiva 16. septembra 2005., par. 12. “Drugim rečima, takve mere [naloge *subpoena*] treba primenjivati oprezno i samo ako na raspolaganju ne stoje druge, manje nametljive mere, koje bi verovatno obezbedile efekat koji datom merom pokušava da se postigne.”

³³ Zahtjev, par. 17.

³⁴ Odluka o svjedocima o opsadi Sarajeva, par. 43-44.

snajperskog djelovanja. Uprkos činjenici da pismena svjedočenja svjedoka KDZ289, Slavice Livnjak i Tarika Žunića govore o izvoru i smjeru snajperske vatre, Vijeće smatra da se ona odnose na izolovane snajperske incidente relativno ograničenog obima.³⁵ Budući da je to tako, Vijeće se pri utvrđivanju izvora i smjera snajperske vatre neće oslanjati isključivo na izjave svjedoka laika. Osim toga, u znatnom dijelu unakrsnog ispitivanja svjedoka KDZ289, Slavice Livnjak i Tarika Žunića u ranijim predmetima, koje je prihvaćeno u dokaze u ovom predmetu, već je bilo govora o generalnom izvoru i smjeru vatre, kao i pitanju položaja koje je VRS držao na područjima u Sarajevu i oko njega.³⁶

14. Optuženi svoj argument da bi saznanja koja mogu pružiti ovi Svjedoci na suštinski način doprinijela njegovoj odbrani temelji “na činjenici da su razgovori koje je obavio s drugim svjedocima tužilaštva na osnovu pravila 92bis bili uspješni”, kao i “na konkretnoj ulozi koju je ovih osam pojedinaca igralo u zločinima za koje se on tereti u Optužnici”.³⁷ Stoga vjeruje da “postoji velika vjerovatnoća da će putem tih razgovora otkriti informacije koje će suštinski pomoći njegovoj odbrani.”³⁸ Kako je gore navedeno, svaki od Svjedoka bio je žrtva i/ili svjedok o bazi zločina. Njihova svjedočenja tiču se konkretnih incidenata navedenih u priložima Optužnici i posljedica tih zločina (incidenata snajperskog djelovanja i granatiranja u Sarajevu i okolini od aprila 1992. do novembra 1995. godine) na njih kao žrtve.³⁹ Ovi Svjedoci nisu igrali nikakvu konkretnu ulogu u zločinima za koje se optuženi tereti u Optužnici, osim što su sami bili žrtve incidenata navedenih u priložima. Pošto nije naveo da i po nekoj drugoj osnovi smatra da ovi Svjedoci mogu pružiti dodatne podatke o ovim temama, povrh onih koje su Svjedoci već pružili u svojim ranijim iskazima, optuženi nije pokazao da bi informacije do kojih bi se došlo tim razgovorima suštinski doprinijele njegovoj odbrani.

15. Kad je riječ o argumentu optuženog da je pristup Svjedocima neophodan radi pravičnosti sudjenja, jer oni u ovom predmetu nikad nisu bili unakrsno ispitani, Vijeće

³⁵ Odluka o svjedocima o opsadi Sarajeva, par. 62.

³⁶ Odluka o svjedocima o opsadi Sarajeva, par. 62.

³⁷ Zahtjev, par. 4.

³⁸ Zahtjev, par. 4.

³⁹ Odluka o svjedocima o opsadi Sarajeva, par. 44.

podsjeca na svoju Odluku o svjedocima o opsadi Sarajeva od 5. marta 2010., u kojoj je analiziralo pitanje da li ovi Svjedoci treba da pristupe radi unakrsnog ispitivanja na osnovu pravila 92bis(C). U njoj je Vijeće konstatovalo da su svjedoci KDZ038, KDZ079, KDZ090 i Tarik Žunić opsežno unakrsno ispitani za vrijeme svog svjedočenja u predmetu *Dragomir Milošević*, dok je KDZ289 opsežno unakrsno ispitan u predmetima *Dragomir Milošević* i *Momčilo Perišić*.⁴⁰ Premda Fatima Palavra i Zilha Granilo nikada nisu unakrsno ispitane, Vijeće nije smatralo da ta činjenica sama po sebi iziskuje njihovo pristupanje radi unakrsnog ispitivanja.⁴¹

16. Pored toga, ovaj argument djelimično se temelji na činjenici da su dopunske izjave tri druga svjedoka o Sarajevu koji su pristali na razgovor s njim, tj. Ašide Fazlić, Šefika Bešlića i Ande Gotovac, prihvaćene u dokaze.⁴² S obzirom na ograničenost informacija iz ove tri dopunske izjave, Vijeće ne smatra da njihovo prihvatanje utiče na njegov zaključak da optuženi nije ispunio uslov legitimne forenzičke svrhe za izdavanje naloga *subpoena* Svjedocima.

17. Optuženi takođe nije pokazao da se informacije do kojih želi da dođe ne mogu dobiti pozivanjem ili unakrsnim ispitivanjem drugih svjedoka.

18. U skladu s tim, Vijeće zaključuje da nije neophodno da izda nalog *subpoena* kojim bi se od Svjedoka zahtijevalo da dođu na razgovor s optuženim.

⁴⁰ Odluka o svjedocima o opsadi Sarajeva, par. 58.

⁴¹ Odluka o svjedocima o opsadi Sarajeva, par. 58.

⁴² Odluka o svjedocima o opsadi Sarajeva (kojom se u dokaze uslovno prihvataju dopunske izjave Ašide Fazlić i Šefika Bešlića); Odluka po Zahtjevu tužilaštva da se formalno prihvate izjave svjedoka za Sarajevo, ovjerene na osnovu pravila 92bis, 9. juli 2010. (kojom se u dokaze prihvata dopunska izjava Ašide Fazlić i optuženom nalaže da za dopunsku izjavu Šefika Bešlića nabavi ovjeru traženu pravilom 92bis(B)); Odluka po podnesku i zahtjevima tužilaštva koji se odnose na neriješena pitanja u vezi s dokaznim predmetima, 10. decembar 2010. (kojom se u dokaze prihvata dopunska izjava Šefika Bešlića); pretres od 3. marta 2011., T.12908-12909 (na kojem je u dokaze prihvaćena dopunska izjava Ande Gotovac).

IV. Dispozitiv

19. Iz gorenavedenih razloga, na osnovu pravila 54 Pravilnika, Pretresno vijeće ovim **ODBIJA** Zahtjev.

Sastavljeno na engleskom i na francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavna verzija na engleskom jeziku.

/potpis na originalu/

sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 21. marta 2011.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]